

Slovo k povzbuzení na úterý 17. listopadu 2020, sv. Alžběty Uherské
Biblická čtení: Zj 3,1-6.14-22; Ž 15; Lk 19,1-10

Milé sestry, milí bratři,

slavíme dnes jednu z nejpozoruhodnějších světic nejen celého křesťanského středověku, ale celých dějin křesťanství vůbec, svatou Alžbětu Uherskou (podle místa narození) či Duryňskou (podle místa, kde pak strávila většinu svého života), světici, o které asi platí, že jen málokterá by dokázala tak oslovovat i dnešního člověka jako ona, skoro by se chtělo říci, že v tomto ohledu je jakousi obdobou svatého Františka z Assisi či svaté Kláry. Zároveň ale slyšíme dnes hutné první čtení z Apokalypsy, a tak zkusme svou pozornost zaměřit nejprve opět na ně, abychom po jeho přečtení a zastavení se nad ním se ke svaté Alžbětě ještě vrátili.

Již od včerejška otevíráme poslední knihu Nového zákona, Zjevení svatého Jana, knihu odkrývající věci skryté (jak praví slovo *apokalypsis*), především skrytou Kristovu blízkost zvláště v dobách různých pronásledování, katastrof, těžkostí a bolesti. Již ve včerejším rozjímání jsme se tak pokusili o jakýsi úvod do četby Apokalypsy, kdy jsme si připomněli okolnosti a dobu jejího vzniku – situaci začínajícího pronásledování křesťanů, což nám může pomoci trochu lépe snad porozumět jejím obrazům: Právě doba tísně je dobou, kdy i navzdory všem hrůzám a bezmoci můžeme mocnou blízkost Krista-Beránka intenzivně zakusit.

Zatím jsme ale teprve v první, úvodní části Apokalypsy a pokračujeme v četbě některých z oněch sedmi „listů“ představeným sedmi maloasijských křesťanských obcí. Dnes máme před sebou dva z nich, a to zrovna ty dva – do Sard a do Laodiceje, ve kterých chybí chvála dotyčného biskupa, ale je v nich jen laskavá výtku a varování. Smyslem toho je přimět adresáty a čtenáře listu k obrácení, k nápravě, aby i na nich, tedy na nás se mohlo uskutečnit zaslíbení nebe: «Kdo zvítězí, bude tedy oblečen do bílého; jeho jméno nevymažu z knihy života, ale budu se k němu znát před svým Otcem a jeho anděly... Kdo zvítězí, toho vezmu k sobě na svůj trůn, jak i já jsem zvítězil a usedl se svým Otcem na jeho trůnu».

Biskupovi v Sardech, dříve bohatého obchodního města ve vnitrozemí, říká Kristus: «Znám tvé skutky; máš jméno, jako bys žil, ale jsi mrtvý». Nejen maloasijské město je tou dobou již v úpadku, ale především křesťanská obec, včetně jejího představeného. Možná lhostejnost, možná mravní úpadek, v každém případě se křesťanství stalo jen jakousi vnější kulisou, bez vnitřního nadšení, bez vnitřního života s Bohem dávajícího sílu překonat překážky a obstát i v těžkých a složitých chvílích.

K obrácení biskupovi a každému jemu podobnému má pomoci «nauka, kterou přijal a slyšel», a příklad těch několika, «kteří šaty neposkvrnili». Obsah evangelia a svědectví Kristu věrných, to je přeci obsahem onoho svědectví (řecky *martyria*), které je od počátku křesťanství vnímáno jako jeden z pramenů víry, jedna z přítomností Krista jakožto Slova: Ve vdechnutém a napsaném slově evangelia a v živém a žitém evangeliu ze strany věrných křesťanů, následovníků a následovnic Krista, jejichž jména nebudou vymazána z «knihy života».

Stále opakovaná četba evangelia jakož i hledění na tolikerá svědectví Kristových věrných jsou tedy tím, co má sílu detekovat duchovní smrt, duchovní živoření, tedy to, že jsme se třeba v lecčem i my již stali duchovním „živými mrtvolami“, a tak nám pomoci k obrácení, ke kterému jsme spolu s «andělem církevní obce v Sardech» zváni, zvláště pokud se v něčem jemu a sardským křesťanům podobáme...

Laodicea bylo další obchodní město ve vnitrozemí Malé Asie, známé nejen výrobou látek, ale také tím, že v něm byly antické lázně, což v našem druhém dnešním listu hraje svou roli: Říká se, že e chvíli, kdy voda z vřidel stékáním po skalách ztratila svou horkost a stala se vlažnou, nejenže ztratila své léčivé účinky, ale stala se i těžko požitelnou, způsobovala nevolnost.

To, co Pán Ježíš Janovým prostřednictvím zvláště kárá, je laodicejské zvlažnění ve víře, laxnost a indiference bychom dnes možná řekli, vlastnosti, které jsou průvodními jevy

jednoho z nejzákeřnějších „démonů“, hříchu malomyslnosti, akédie (od řeckého *akédia* znamenajícího něco jako „netečnost“). Netečným člověkem nepohne již nic, ani dobro ani zlo, stává se nereformovatelným (*irreformabilis*), nepolepšitelným, je «ubohý, politováníhodný, chudý, slepý a nahý», i když si třeba může myslet, kdoví jak není dobrý a bohatý.

Bůh, Pán Ježíš se takřka podbízí, zve i takového člověka, aby otevřel své srdce, aby u Krista čerpal své bohatství, aby se znovu stal horkým, aby se jeho láska k Bohu, lidem a dobru znovu rozhořela: «Buď horlivý a dej se na pokání. Hle stojím u dveří a klepu. Kdo uslyší můj hlas a otevře dveře, k tomu vejdu a budu jíst u něho a on u mě».

I naše případné zvlažnění, netečnost k Božím výzvám ale i k dobru a zlu, případně zcyničtění by nám měly být neklamnými známkami, že se v tom či onom začínáme podobat laodicejskému biskupovi a laodicejským křesťanům, že se nás zmocnil démon akédie, jak by řekli staří otcové. List nás ovšem ujišťuje, že Bůh nám ani tehdy není daleko, naopak, že stále jemně klepe na naše srdce, jen mu stačí otevřít. Což ovšem vyžaduje samozřejmě čas s ním strávený, pro zaslechnutí klepání, a odvahu se otevřít...

Svatá Alžběta Uherská je krásným příkladem, že se Božímu vedení skutečně otevřít lze, že lze následovat Krista a žít evangelium, a to dokonce naprosto radikálně, a to i v prostředí, které třeba něčemu takovému, až na výjimky, rozhodně není příznivě nakloněno.

Svatá Alžběta, jak víme, pocházela z kruhů vysoké šlechty, narodila se roku 1207 jako dcera uherského krále. Už jako čtyřletá byla zasnoubena se synem durynského landkraběte Ludvíkem, kterého si také ve svých čtrnácti letech bere za manžela, a to i navzdory stále rostoucí nevoli jeho příbuzenstva. Na hradě Wartburg, kde již byla pro svého budoucího manžela vychovávána řadu let, spolu prožijí několik let šťastného manželství. Ludvík, narozdíl od svého příbuzenstva, moci a majetku chtivého šlechtického okolí, má pochopení pro skutečně autentickou zbožnost a dobročinnost své ženy. Alžběta se ještě před svatbou nadchla evangeliem, ideálem svatého Františka a svaté Kláry a chce se jej žít i ve svém postavení vysoké šlechtičny, manželky a matky. A milovaný a milující manžel ji v tom velkoryse podporuje. Pod hradem s jeho dovolením nechává Alžběta postavit špitál a sirotčinec, v době moru prodává mnohé ze svého majetku a sama chodí ošetřovat nemocné. To se stále více nelíbí jejímu okolí, ale Ludvík nad ní drží ochranou ruku. Roku 1227 on ovšem předčasně umírá na mor během křížové výpravy, na kterou odjede, a pro mladičkou vdovu začínají velmi krušné roky. Nejenže ji Ludvíkovo nevraživé příbuzenstvo vyžene z hradu, vezme jí děti, chová se k ní s otevřeným nepřátelstvím a pohrdáním, všemožně se snaží jí upřít její vdovská práva, ale navíc i její duchovní rádce a zpovědník Konrád z Marburku, vyžadující od ní naprostou poslušnost, jí svými naprosto neúměrnými požadavky ohledně askeze a křesťanského způsobu života – snad neúmyslně – ztrpčuje život.

Alžběta to vše snáší vpravdě svatě, její život stále více začíná až doslovně naplňovat františkánský ideál života podle Kristova evangelia, postupně rozdávává skutečně všechno, co jí zbylo z nakonec přiznaného vdovského podílu, stará se neúnavně o nemocné jako prostá ošetřovatelka, odmítá se vrátit zpět na uherský královský dvůr, žije stále více v naprosté chudobě. Umírá úplným vyčerpáním 17. listopadu 1231, její duše je přenesena do nebe, tělo pohřbeno v Marburku. Do seznamu (kánonu) svatých je Řehořem IX. zapsána již za necelé čtyři roky, 27. května, na svátek Letnic roku 1235.

Svatá Alžběta nám ukazuje, že nadchnout se pro evangelium a žít evangelium lze i navzdory nepřízni, nepochopení či dokonce nepřátelství okolí. Ukazuje, jaké krásné plody celému okolí dokáže přinášet láska k Pánu Ježíšovi, je-li opravdová a ne mrtvá, je-li vroucí a ne vlažná...

A kdy jindy je toho více potřeba než v dobách těžkých, v dobách pronásledování a katastrof, kdy byla sepsána Apokalypsa, v dobách moru a bídy, v nichž žila svatá Alžběta.

Alban Isidor Stolz (1808 – 1883), německý pastorální teolog, postavu svaté Alžběty, respektive její odkaz vystihl trefně těmito slovy: «Možno říci, že kromě Matky Boží ještě žádná žena nenašla na zemi větší, více rozšířenou oslavu než svatá Alžběta».